

MEMO

Onderwerp:
Ecologische quickscan flora en fauna UWC Geusselt

Maastricht,
8 februari 2010

Van:
M.W.J. Stevens

Afdeling:
Milieu en Ruimte

Aan:
Astrid Savelberg (gemeente Maastricht)

Projectnummer:
B02043.000060

Opgesteld door:
M.W.J. Stevens

Ons kenmerk:
B02043/ZC0/014/000060

Kopieën aan:
Max Klasberg
Eric Schouwenberg

ARCADIS NEDERLAND BV
Stationsplein 18d
Postbus 1632
6201 BP Maastricht
Tel 043 3523 300
Fax 043 3639 981
www.arcadis.nl

DIVISIE MILIEU & RUIMTE

Aanleiding en doel

Binnen de gemeente Maastricht zijn plannen om de Internationale school (UWC) te vestigen aan de noord(west)zijde van de Ambyvijver binnen het plangebied van Geusselt. Het gaat daarbij om een campusachtige ontwikkeling met een groene en waterrijke inrichting. Dit stuit mogelijk op problemen vanuit het voorkomen van beschermde natuurwaarden (beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet) en de ecologische functie van dit gebied binnen het ecologisch netwerk. De gemeente heeft opdracht gegeven aan ARCADIS om ter plaatse een ecologische quickscan uit te voeren.

Doel van deze beoordeling is om te toetsen of de voorgenomen ingreep een negatief effect kan hebben op eventueel aanwezige beschermde planten of dieren en welke maatregelen er getroffen dienen te worden om een eventueel effect te voorkomen dan wel te mitigeren.

Flora- en faunawetgeving

De Flora- en faunawet (2003) regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. De interpretatie van de wet is in 2009 aangescherpt. Deze aanscherping is in onderstaande uitleg opgenomen.

Algemene Zorgplicht (artikel 2 Ffw)

In het kader van de Flora- en faunawetgeving geldt dat alle dieren en planten een zekere mate van bescherming genieten, omdat hun bestaan op zichzelf waardevol is, zonder te kijken welk nut de dieren en planten voor de mens kunnen hebben. Dit wordt de intrinsieke waarde genoemd. Vanuit deze intrinsieke waarde is de algemene zorgplicht als vorm van “basisbescherming” opgenomen (artikel 2). Hierin staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren onnodig laten lijden. De algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dier- en plantensoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Flora- en faunawet.

De zorgplicht is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten. Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen jegens beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd. Er bestaat geen wettelijke sanctie op overtreding. Wel kunnen activiteiten door de Algemene Inspectiedienst (AID) worden stilgelegd.

Vrijstellingen en ontheffingen

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling, wordt door het ministerie van LNV goedkeuring gegeven aan de mitigerende maatregelen, of is het mogelijk van de minister van LNV ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen verschillende groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen worden benoemd in het “Besluit van 28 november 2000 houdende regels voor het bezit en vervoer van en de handel in beschermde dier- en plantensoorten”, kortweg genoemd “Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. Dit besluit heeft de status van een AMvB. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor andere activiteiten gelden andere regels.

Tabel 1 Beschermingscategorieën AMvB artikel 75 Flora- en faunawet

Categorie		Ontheffing of vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 1	Algemene soorten	Algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12, wel zorgplicht, m.u.v. artikel 10
Tabel 2	Overige soorten	Vrijstelling mogelijk, mits gebruik wordt gemaakt van een door de minister goedgekeurde gedragscode; anders ontheffing noodzakelijk (toetsing aan gunstige staat van instandhouding en zorgvuldig handelen). Eventueel mitigatie- en compensatieplicht. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag, m.u.v. artikel 10
Tabel 3	Soorten van bijlage 1 van de AMvB	Voor volgens art 75 lid 6 bij AMVB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:

		er geen andere bevredigende oplossing bestaat; er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: dwingende reden van groot openbaar belang; ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin) van de beschermde soort; enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; er zorgvuldig wordt gehandeld. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.
Tabel 3	Soorten op Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn	Voor volgens art 75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer: er geen andere bevredigende oplossing bestaat; er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: dwingende reden van groot openbaar belang Nb: voor deze groep kan er geen ontheffing worden verleend op basis van het belang "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting". Volgens de AMvB kan dit wel, echter recente uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is. enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; er zorgvuldig wordt gehandeld. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (LNV hanteert nu de term "Positieve Afwijzing"). Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Uit recente uitspraken van de ABRvS blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- Er geen andere bevredigende oplossing is.
- Er tevens sprake is van één van de volgende belangen:
- Bescherming van flora en fauna.
- Veiligheid van luchtverkeer.
- Volksgezondheid en openbare veiligheid.

Dit betekent dat voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing kan worden verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan is aan het bovenstaande. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (verstorende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde “vaste rust- of verblijfplaats”. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel 2.2.

Tabel 2 Categorieën broedvogels

Vogels	
Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck. Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

Ecologisch onderzoek

Binnen het plangebied van Geusselt – waaronder de Ambyvijver – is de afgelopen jaren het nodige ecologische veldonderzoek uitgevoerd. De volgende onderzoeken zijn betrokken in deze quickscan:

- Quickscan natuur woningbouwprogramma 2005-2010 Maastricht (ARCADIS, 11 november 2005).
- Beschermde flora en fauna A2-Beatrixhaven Maastricht 2004 (Natuurbalans, 2004).
- Beschermde flora en fauna Landgoederenzone Maastricht 2005 (Natuurbalans, 2006).

Ter controle van de actuele situatie heeft op 20 november 2009 een ecologische terreininspectie plaatsgevonden door ARCADIS.

Beschrijving plangebied

Het plangebied Geusselt ligt ten noordoosten van het kruispunt A2 – Terblijerweg nabij het Geusseltstadion. Het gebied heeft een sterk afwisselend en parkachtig karakter met vijvers met rijke oeverbegroeiing, weiden met dikke solitaire bomen, parkbos, lanen en sportvelden. Daarnaast is nieuwe en oude bebouwing aanwezig (stadion, Kamer van Koophandel, kasteel Geusselt, woonwagenkamp). Een van de planuitgangspunten is dat de aanwezige laanbeplanting en oude bomen in stand zullen blijven.

De herontwikkeling (o.a. woningbouw) in het zuidelijke deel ter hoogte van de Olympiaweg, Terblijerweg en het gebied grenzend aan het voetbalstadion is recentelijk afgerond.

Het beoogde UWC terrein betreft een oude parkeerplaats een onverlicht voetbalveld en een deel van openbaar groen bestaande uit een grasveld, enkele waterhoudende sloten met taluds en schouwpaden en een jonge bossage grenzend aan de noordwestzijde van de (oudere) bosbeplanting rondom de Ambyvijver.

Voorgenomen plannen

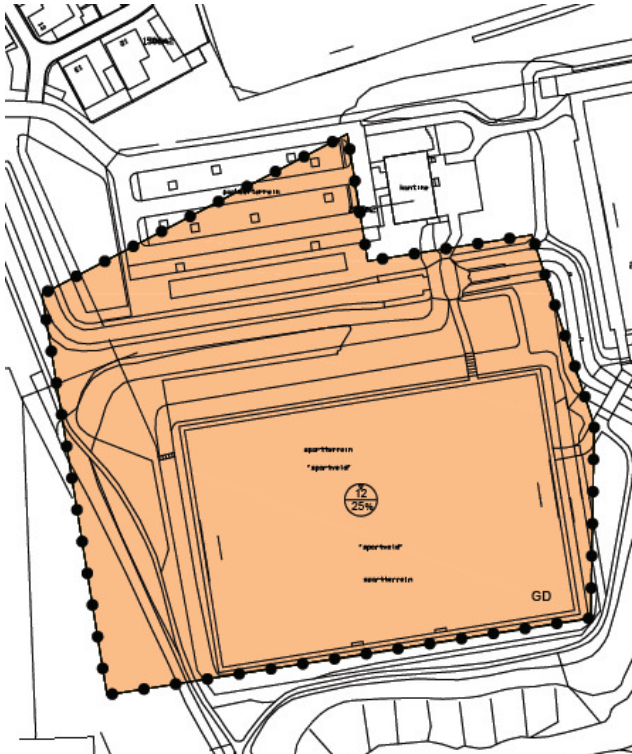
Binnen de begrenzing van het UWC terrein zal een volledig nieuwe inrichting voorzien worden. De aanwezige beplanting en infrastructuur zal geheel verwijderd worden. De watergangen blijven intact of worden zo verlegd dat ze binnen het plan vorm krijgen.

De zuid en zuidoost grens (grenzend aan de Ambyvijver) is een harde grens waarbuiten geen werkzaamheden verricht zullen worden die invloed hebben op de daar aanwezige vegetatie en oppervlaktewater. In overige richtingen zullen naar verwachting wel nog diverse werkzaamheden verricht worden (wegen, kabels/leidingen, beplanting, verlichting, etc.) vanwege het aansluiten van het UWC terrein op de infrastructuur en het (groene) landschap.

ARCADIS

Afbeelding 1. Impressie foto's van planlocatie UWC

Afbeelding 2. Bestemmingsplanbegrenzing UWC terrein

Afbeelding 3. Luchtfoto van het plangebied UWC (een deel van de vegetatie ten westen van het sportveld is al weg)

Aanwezigheid van beschermde soorten in plangebied

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de soortengroepen die binnen het plangebied van Geusselt voor kunnen komen op grond van de aanwezigheid van specifieke biotopen. Rondom de Ambyvijver gaat het vooral om parkbos, lanen en singels, oude bomen met hollen en vijvers (vette tekst). Op basis hiervan zal in ieder geval rekening moeten worden gehouden met broedvogels, vleermuizen, zoogdieren, amfibieën, vissen en libellen.

Habitats / biotopen	Planten	Vogels	Vleermuizen	Zoogdieren	Reptielen	Amfibieën	Vissen	Dagvlinders	Libellen
Oude(re) huizen en kerken		X	V	V		O			
Ruderaal terrein met struweel	X			X	X			X	
Bosplantsoen en parkbos		X	F/V	X		O			
Droge schrale graslanden en bermen	X				X			X	
Lanen en singels			T/F						
Heggen				X	X			X	
Oude bomen met hollen			V						
Poelen en vijvers			F			X	X		X

X relevante soortengroep; V verblijfplaats; F foerageergebied; T trekroute

Hieronder geven we een overzicht van de relevante (beschermde en bedreigde) flora en fauna in en rondom het UWC terrein en rondom de bestaande sportvelden.

Flora In het parkbos rondom de Ambyvijver is Brede wespenorchis (licht beschermd) en Daslook (matig beschermd) aangetroffen. De soort is niet binnen de planlocatie UWC aangetroffen. Verder zijn geen beschermde en bedreigde planten waargenomen of te verwachten binnen het plangebied.

Vogels De begroeiing op het zuidelijke deel van de planlocatie UWC vormen een geschikte omgeving voor algemene water-, struweel-, bos- en stadsvogels. Tijdens het veldonderzoek in 2004 en 2005 zijn diverse soorten waargenomen, zoals Bosrietzanger, Braamsluiper, Europese kanarie, Grasmus, Groene specht, Grote lijster en Spotvogel.

Binnen de planlocatie UWC zijn geen nesten of nestmogelijkheden aangetroffen van een vogelsoort waarvan de nestplaats een jaarronde bescherming heeft. De aanwezige bomen bevatten geen holten voor zover vast te stellen tijdens de veldinspectie van ARCADIS.

Vleermuizen Er zijn binnen de UWC planlocatie geen bomen aangetroffen met geschikte holten of openingen waar vleermuizen gebruik van zouden kunnen maken. De laanbeplanting en bosranden zullen naar verwachting gebruikt worden als foerageergebied en vliegroute. Uit het veldonderzoek (2004/2006) blijkt dat ter plaatse alleen de Gewone dwergvleermuis voorkomt. Gelet op de aanwezigheid van open water is ook de Watervleermuis te verwachten op de Ambyvijver.

	Het verwijderen van een deel van de beplanting heeft geen nadelig effect op het aanwezige functionele foerageergebied van vleermuizen zolang er geen laanelementen, lijnvormige groenvoorzieningen of oppervlaktewater aangetast wordt. Een groene herinrichting met bomen en struweel van het UWC terrein en langs de randen van de sportvelden heeft een positief effect op de te verwachten vleermuizensoorten.
Overige zoogdieren	De groenvoorzieningen op en rondom het UWC terrein vormen een geschikt leefgebied voor diverse algemeen voorkomende zoogdieren zoals Mol, Huisspitsmuis, Bosmuis, Rosse woelmuis, Woelrat en Veldmuis. Daarnaast zijn kleine roofdieren te verwachten, zoals wezel, hermelijn en bunzing. Er zijn geen aanwijzingen dat dassen vanuit de dassenburcht ter hoogte van Withuishof gebruiken maken van het gebied rondom Ambyvijver maar geheel uit te sluiten is dit niet.
Amfibieën	Van de Eekhoorn zijn meerdere nestlocaties aangetroffen. Binnen de te verwijderen groenvoorziening op het UWC terrein bevindt zich tenminste 1 nest van Eekhoorn. De sloten op het UWC terrein zijn geschikt als leefgebied voor algemene amfibieënsoorten, zoals gewone pad, groene kikker, bruine kikker en kleine watersalamander. Zwaar beschermde soorten zijn niet aangetroffen of te verwachten.
Reptielen	Door het ontbreken van schrale grazige vegetaties binnen het plangebied bevatten de planlocaties geen geschikt leefgebied voor reptielen.
Vissen	In de Ambyvijver komt een populatie bittervoorns voor. Het is onbekend of deze soort is uitgezet of hier van nature voorkomt. Deze soort is karakteristiek voor stilstaande wateren met een rijke plantengroei. Het is niet volledig uit te sluiten dat deze soort ook voorkomt in de sloten op het UWC terrein. De sloten zijn echter geen optimaal habitat voor deze soort als voor de zwanenmossels waar de soort van afhankelijk is ter voortplanting (niet aangetroffen in op de oevers aanwezig schouwmetaal).
Dagvlinders en libellen	Binnen de directe omgeving van Ambyvijver is plaatselijk bloemrijke vegetatie aanwezig. Er zijn echter geen aanwijzingen voor bijzondere dagvlinders op beide planlocaties. Langs de oevers van de waterplas en naar verwachting ook langs de sloten op het UWC terrein komen diverse libellensoorten voor. Ook hier geldt dat geen bijzondere soorten ter plaatse zijn aangetroffen.

Toetsing plan aan de Flora- en faunawet

Binnen de planlocatie zijn overtredingen te verwachten ten aanzien van Eekhoorn en algemene broedvogelsoorten.

Ten aanzien van de Eekhoorn dient conform een goedgekeurde gedragscode (bijvoorbeeld de gedragscode voor zorgvuldig bosbeheer; 2005) gewerkt te worden om verstoring en daarmee een overtreding te voorkomen ten aanzien van de Eekhoorn. Conform deze gedragscode zal een ecologisch werkprotocol toegepast dienen te worden waarin beschreven staat hoe, waar en wanneer bepaalde handelingen genomen worden om verstoring te voorkomen. Ter mitigatie voor het vernietigen van foerageer en leefgebied van de Eekhoorn en overige fauna dient binnen de herinrichting rekening gehouden te worden met een soortgelijke parkachtige structuur met opgaande loofbomen (nestmogelijkheden) en voedselvoorziening in de vorm van vruchtdragende struiken zoals hazelaar. Er blijft voldoende leefgebied en geschikt bos voor voorhanden om ervoor te zorgen dat de Eekhoorn tijdens de werkzaamheden leefgebied ter beschikking heeft. Indien niet conform een Gedragscode gehandeld kan worden dient een ontheffing aangevraagd te worden bij het ministerie van LNV voor het kappen van bomen met nesten van Eekhoorn.

Het verwijderen van de aanwezige begroeiing en beplanting dient buiten het broedseizoen (15 maart en 15 juli) plaats te vinden om verboden handelingen ten aanzien van broedvogels te voorkomen. Soorten waarvan de nestlocatie en het functionele leefgebied jaarrond beschermd is zijn niet te verwachten binnen de planlocatie.

Ten aanzien van aanwezige algemeen beschermde amfibieën en ten aanzien van eventueel aanwezige vissoorten dienen conform de algemene Zorgplicht maatregelen getroffen te worden om onnodige verstoring bij het dempen en vergraven van oppervlakte water te voorkomen. Deze maatregelen betreffen het wegvangen en verplaatsen van eventueel aanwezige vissen en amfibieën voorafgaande aan de werkzaamheden. Het wegvangen en verplaatsen dient door een ter zake kundige in bezit van een ontheffing conform artikel 13 en 14 van de Flora- en faunawet plaats te vinden.

Conclusies en aanbevelingen

- De campusontwikkeling ten noorden van de Ambyvijver waarbij geen oppervlaktewater of oeverbegroeiing aangetast wordt heeft enkel tot gevolg dat leefgebied van de Eekhoorn (inclusief nesten van de Eekhoorn) aangetast wordt.
- De werkzaamheden dienen conform een goedgekeurde gedragscode met behulp van een ecologisch werkprotocol plaats te vinden waarbij tevens rekening gehouden wordt met het broedvogelseizoen (15 maart tot en met 15 juli) en met algemeen beschermde amfibieën en vissen in de te vergraven sloten (conform algemene Zorgplicht).
- Indien gewerkt wordt conform een goedgekeurde gedragscode (conform werkprotocol om verstoring eekhoorn te voorkomen) hoeft geen Flora- en faunawet ontheffing aangevraagd te worden.
- Overige matig of streng beschermde soorten (Tabel 2 of 3) vlinders, libellen, amfibieën, reptielen, vissen en overige zoogdieren zijn niet te verwachten binnen de begrenzing van het bestemmingsplan zoals weergegeven in afbeelding 2 vanwege het ontbreken van optimaal ontwikkelde habitat, ontbreken van literatuurgegevens en het ontbreken van waarnemingen tijdens het veldbezoek.